

FIT - TRIBUNAL GHAL TALBIET ŻĠGAR

Ġudikatur: Dr Phyllis Aquilina LL.M. (Lond.), LL.D.

Seduta ta` nhar l-Erbgha 22 ta` Novembru, 2017.

Talba Nru: 161/2017PA

**Paul Bellizzi, Peter Bellizzi, Charlene Dalli, Jane Penticost, Elizabeth Micallef u
Mary Hoggard**

vs

Rami Hamid u Marianne Schembri sive Hamid Schembri

It-Tribunal,

Ra l-Avviż tat-Talba preżentat fit-28 ta` Marzu 2017 li permezz tiegħu l-atturi talbu lit-Tribunal jikkundanna lill-konvenuti jhallsuhom solidalment bejniethom is-somma ta` elf, tmien mija u dsatax-il Ewro, ħamsin ċenteżmu (€1,819.50ċ) rappreżentanti kera fuq il-ħanut Long Life, Triq San Aristarku, San Pawl il-baħar, dovut lill-atturi bħala eredi ta` Rose Bellizzi, kif offrut mill-konvenuti biċ-ċekk tas-26 ta` Novembru 2010 li ma laħaqx issarraff minn Rose Bellizzi qabel mietet fis-6 ta` Ġunju 2016, u li l-konvenuti wiegħdu li jhallsu, bl-ispejjeż u bl-imghax.

Ra l-kopja taç-čekk¹ mahrug mill-konvenuta Marianne Schembri u ffirmat minnha – bħala Marianne Hamid Schembri – datata 26 ta` Novembru 2010 – lil Rose Bellizzi, għas-somma mitluba fl-avviż.

Ra li l-konvenut, debitament notifikat bl-Avviżi tat-Talba u tas-Smigh, naqas li jippreżenta Risposta, għalkemm deher biex jikkontesta l-kawża.

Ra li fl-udjenza tal-4 ta` Lulju 2017, dan it-Tribunal ordna l-inverżjoni tal-provi minħabba fl-eççeżżjonijiet sollevati mill-konvenuta.

Sema' x-xieħda tal-kontendenti u ra d-dokumenti eżibiti minnhom.

Sema' t-trattazzjoni orali tad-difensuri tal-partijiet.

Ikkunsidra li:

Il-konvenuta **Marianne Hamid Schembri**² qalet li hija tiġi mart il-konvenut l-ieħor Rami Hamid, pero` ilhom ħames snin ma jghixux flimkien, u bħalissa hemm pendenti bejniethom proceduri ta` separazzjoni. Qalet li żewgħa ilu jikri l-fond kummerċjali 'Long Life', fi Triq San Aristarku, San Pawl il-Baħar, għal diversi snin, u li dan il-fond kien ta` Rose Bellizzi. Qalet li normalment, żewgħa kien iħallas il-kera fi flus kontanti, pero` darba ħallasha b'čekk li ħarġet hi, u mbagħad hija stess ġibdet il-flus u żewgħa tahom kontanti lil sid il-kera. Dan kollu għamlitu fuq struzzjoni ta` żewgħa, meta kienu għadhom jghixu flimkien – l-ewwel biex ħarġet iç-čekk, imbagħad biex ġibdet il-flus u tathom lilu. Qalet li hi ma kinetx preżenti meta għadda fiżikament il-flus lil Rose Bellizzi minflok iç-čekk. Qalet ukoll li saret taf b'din il-kwisjtoni meta rċeviet din il-kawża, u li żewgħa qatt ma qalilha dwarha kemm damu jghixu flimkien.

¹ Fol.2

² Ara xieħda, 3.10-2017, fol.11 sa 12

In kontroezami, il-konvenuta ddikjarat li ma tafx jekk żewgħa kienx ġabar iċ-ċekk lura meta hallas bi flus kontanti minfloku, pero` qalet li lilha dak iċ-ċekk ma kienx taħulha lura.

Il-konvenut **Rami Hamid**³ xeħed li huwa jikri fond fi Triq San Aristarku, f'San Pawl il-Baħar, u li l-kera oriġinarjament kien iħallasha lil Charles Bellizzi. Wara li miet, beda jħallas il-kera lill-attur Paul Bellizzi, li jiġi ibnu, u dan meta l-armla Rose Bellizzi kienet għadha ħajja. Qal li meta kien għadu ħaj il-missier, dan kien imur fiżikament jiġbor il-kera mill-ħanut kull tlett xhur, u jaġħtih riċevuta. Huwa kkonferma li iċ-ċekk, li kopja tiegħu ġiet eżibita mal-Avviż tat-Talba, kien għaddieħ huwa stess lill-attur Paul Bellizzi qabel mietet omm l-attur. Qal li kien ta l-flus lil martu, għaliex ma kellux ktieb taċ-ċekkijiet, u talabha toħroglu ċekk biex jaġħaddiħ lil sid il-ħanut. Qal li filfatt kien għaddiħulhom u stenniehom isarrfuħ. Huwa pprezenta kopja ta` xi riċevuti mill-ktieb tal-kera tiegħu, u qal li m'għandux kwistjonijiet mal-atturi, filwaqt li Rose Bellizzi u uliedha qatt ma qalulu li kien hemm xi ħlas dovut. Qal li l-kera dejjem ħallasha b'kontanti, u li f'dan il-każ ħallas b'ċekk għaliex kellu kwisjtoni mas-sid fuq tiswijiet u, fuq parir tal-avukat, naqqas l-iżpiza tax-xogħlijiet mill-kera.

In kontroezami, il-konvenut qal li l-ammont imħallas b'dan iċ-ċekk kien jirraprezenta l-bilanċ tal-kera dovut għall-perjodu ta` sena lil sid il-kera wara li tnaqqset l-iżpiza tax-xogħlijiet. Qal li dan iċ-ċekk kien ikkonsenjeh fiżikament hu, fil-ħanut mikri. Skond hu, il-ktieb tal-kera qatt ma kien joħrog mill-ħanut mikri lilu, u l-ħlas kien imur jiġbru l-attur Paul Bellizzi u dak il-ħin stess jirrilaxxjalu r-riċevuta.

Fix-xieħda tiegħu, l-attur Paul Bellizzi spjeġa li huwa jiġi t-tifel ta` Rose Bellizzi, u li jaf li l-konvenut kellu kwistjoni ma' missieru fuq xi tiswijiet fil-ħanut mikri. Qal li kien hemm anke kawża, u ħu kien daħal fiha biex isib soluzzjoni. Qal li kien waqqaf il-proċeduri, u aċċetta iċ-ċekk li kopja tiegħu tinsab annessa mal-Avviż tat-Talba biex jaġħlaq il-kwistjoni. Qal li dan iċ-ċekk kien ġabru hu personalment mill-ħanut mikri, pero` kuntrarjament għal dak li ddikjara l-konvenut, l-attur Paul Bellizzi ċaħad li l-ktieb

³ Ara xieħda, 25.10.2017, fol. 14 sa 15

iffirmah hu fil-ħanut, u ħallieh hemm. Qal li l-ktieb tal-kera ħadu d-dar għand ommu, u ffirmit ir-riċevuta ommu stess. Huwa għaraf il-kitba ta` ommu fir-riċevuta, u anke l-firma tagħha, fuq id-dokument eżibit f'fol.17 tal-atti proċesswali, u ddistingwiewhom mill-kitba u l-firma tiegħu li jidhru fil-parti ta` isfel tal-istess dokument.

In kontroezami, l-attur Paul Bellizzi qal li ommu kienet marida, u li dan iċ-ċekk kienet poġġietu go kexxun, waqa' warajh, u nstab fl-istess żmien li pprezentah lill-konvenut għall-ħlas, xi ġimgħa qabel mietet ommu f'Ġunju 2016. Qal li jeskludi li ommu thallset b'kontanti minflok dan iċ-ċekk, billi dak iż-żmien kienet tiegħu ħsieb kollox hi. Dan iċ-ċekk qal li kienet sabitu ommu stess wara l-kexxun, u hi talbitu jirrangà fuqu.

In riezami, Paul Bellizzi kkonferma li iċ-ċekk baqa' ma ssarrax, u filfatt ġie eżibit *animo ritirandi*.

Ikkunsidra ulterjorment li:

B'din il-kawża, l-atturi qed jitolbu mingħand il-konvenuti l-ħlas li kienu għaddew b'ċekk lil ommhom Rose Bellizzi, illum mejta, fis-26 ta` Novembru 2010. Il-konvenuta Marianne Hamid Schembri ddefendiet ruħha kontra din it-talba kemm bl-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni kwinkwennali, u anke li mhix il-legittima kuntradittriċi.

Jingħad mill-ewwel li b'din il-kawża, l-atturi mhumiex qed jitolbu mingħand il-konvenuti l-ħlas tal-kera tal-fond f'San Pawl il-Baħar li dawn kienu jew għadhom jikru mingħand l-atturi, u l-awturi tagħhom, imma l-ħlas ta` ċekk datat 26 ta` Novembru 2010 li l-konvenuta Marianne Hamid Schembri ħarġet favur l-awtriċi tagħhom Rose Bellizzi, u li l-atturi jgħidu li baqa' ma ssarrafx.

Il-liġi tagħna tpoġġi li iċ-ċekkijiet bankarji fl-istess qoffa bħall-kambjali, biljetti negozjabbli u *promissory notes*, u tirregolahom b'disposizzjonijiet *ad hoc* fil-Kodiċi tal-Kummerċ (Kap. 13). It-Tribunal ser jirriproduċi hawn taħt id-disposizzjonijiet rilevanti f'dan il-Kodiċi:

FUQ IL-BILJETTI NEĠOZZJABBLI JEW *PROMISSORY NOTES*, U MANDATI JEW *CHEQUES* FUQ BANKIERA JEW KAXXIERA

Disposizzjonijiet dwar il-kambjali li jghoddu għallbiljetti negozjabbli. **260.** Id-disposizzjonijiet li jghoddu għall-kambjali u li jirrigwardaw il-ġira, l-obbligazzjoni in solidum, l-avall, iż-żmien tal-iskadenza, il-ħlas, il-ħlas għall-unur, il-protest, id-dmirijiet u ljeddijiet tal-pussessur, u r-rikambju, iġhoddu għall-biljetti negozjabbli jew promissory notes.

X'għandu jkun fih biljett negozjabbli.

261. (1) Il-biljett negozjabbli jew promissory note għandu jkun fih id-data, is-somma li għandha tithallas, l-isem tal-persuna li favur tagħha jew għall-ordni tagħha huwa ffirmat, iż-żmien li fih għandu jsir il-ħlas, u l-valur mogħti fi flus, f'merkanzija, b'akkont, jew xort'ohra.

(2) Il-biljett negozjabbli jew promissory note jista` jkun miġbud li jithallas lill-purtatur.

Mandati jew cheques.

262. (1) Il-mandati jew cheques fuq bankiera jew kaxxiera għandu jkun fihom id-data, is-somma li għandha tithallas, u jistgħu jsiru li jithallsu lill-persuna msemmija bl-isem, jew għall-ordni tagħha, jew għall-purtatur.

(2) Huma jithallsu mal-prezentata tagħhom.

Konsegwenza meta tiddawwar il-prezentata taç-cheque.

263. Jekk il-pussessur ta` cheque jonqos li jsarrfu fi żmien tlitt ijiem mid-data tiegħu, u, wara dan iż-żmien, il-bankier jew kaxxier jirrifjuta jħallsu, il-pussessur li jkun irçieva ç-cheque mingħand terza persuna ma jistax idur kontra din il-persuna, u lanqas kontra l-persuna li tkun ġibdet iç-cheque jekk din tipprova li kellha f'idejn il-bankier jew kaxxier fondi bizzejjed għall-ħlas ta` dak iç-cheque, u li dawn il-fondi ma ġewx nieqsa bi ħtija tagħha.

L-atturi jgħidu li ommhom naqset li tippreżenta dan iç-çekk, bin-numru 24, lill-bank APS, fiż-żmien tal-validita` tiegħu, u li għalhekk baqa' ma ssarrafx. Dan jinsab

konfermat miċ-ċekk innifsu, li ġie ppreżentat fl-atti *animo ritirandi*, u li juri li qatt ma ġie ppreżentat lill-bank għall-ħlas.

Kwantu għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mill-konvenuta Marianne Hamid Schembri, din tirreferi għall-*'azzjonijiet għall-ħlas ta' kera ta' bini jew ta' raba'*, u tgħid li dawn l-azzjonijiet jaqgħu bi preskrizzjoni bl-għeluq ta' ħames snin. (**art. 2156(c), Kod. Ċiv.**)

Jibda biex jingħad li, b'din l-azzjoni, l-atturi mhumiex jitolbu l-ħlas tal-kera għall-perjodu li tiegħu ommhom irċeviet il-kera biċ-ċekk mertu ta' din il-kawża, li baqa' ma ssarrafx, imma qed jitolbu li effettivament jirċievu l-flejjes – ossia s-somma ta' €1,819.50ċ – li kellhom jiġu mgħoddija lil ommhom mill-bank li fuqu ħareġ dan iċ-ċekk bin-numru erbgħa u għoxrin (24), datat 26 ta' Novembru 2010, u li baqa' ma ssarrafx.

Il-ġurisprudenza tal-qrati tagħna tenfasizza d-distinzjoni netta bejn dokument li jagħti titolu lil portatur – bħall-kambjala u ċ-ċekk – u l-obbligazzjoni jew in-negozju li fil-kors tiegħu, jew dwaru, jkun ingħata dak id-dokument.

Riċentement, fis-sentenza **Anthony Grech Sant vs Ronald Robert Balani**⁴, il-Qorti tal-Appell irriproduċiet l-istudju ġurisprudenzjali u dottrinali li tat il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-istess kawża dwar in-natura ġuridika taċ-ċekk, u l-prossimita' tiegħu għal kambjala. Filwaqt li l-Qorti tal-Appell ma qabltx li ċekk huwa eżegwibbli bħal kambjala, fit-termini tal-**art. 253(e)** tal-Kap. 12, għaliex ma jissemmiex f'dik id-disposizzjoni, is-sentenza li tat il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili⁵ f'dak il-każ għandha siwi didattiku partikolari, li jgħodd ħafna fil-każ odjern.

B'mod partikolari, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għamlet ċitazzjonijiet min-Notes on Commercial Law tal-Professor Micallef fejn jispjega li *'cheques are very similar in legal form to bills of exchange ... the juridical nature and character of a cheque or of a*

⁴ Qorti tal-Appell, 27.10-2017

⁵ 5.10-2016

*draft or cheque on bankers or cashiers, as our Code terms it, is very similar to that of a bill of exchange*⁶. Huwa jkompli jispjega li *'[i]n certain cases credit instruments are made to circulate as documents containing 'abstract' rights, that is a right which derives from the document itself independently of the 'causa obligationis' or the original contract which had given rise to it.*⁷ Consequently, the credit instrument is issued even though the original contract which gave rise to it is not mentioned in the body of the document consisting the credit instruments ... Not all credit instruments possess this quality of giving rise to abstract rights but only those which are recognized by the law, either expressly or impliedly and such an attribute is implied in bills of exchange, promissory notes and cheques”⁸.

Sfortunatament, kif qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili aktar minn hmistax-il sena ilu fis-sentenza **Marlene Vella et vs Av. Dr. Antoine Gambin et**⁹, *'hemm bżonn li d-disposizzjonijiet dwar cheques jiġu emendati sabiex jiġu regolati ut sic u dan biex jittiehed in konsiderazzjoni l-iżvilupp ta` l-istess dokument ta` kreditu u mezz ta` paġament fiż-żmien preżenti. Nonostante dan in-nuqqas pero` l-ġudikant huwa tenut li japplika l-liġi viġenti u din fl-opinjoni ta` din il-Qorti hija karatterizzata bil-ġurisprudenza u duttrina inkluż l-insenamenti fuq ċitati*'.

Konsegwentement, in kwantu ċ-ċekk li fuqu l-atturi jibbażaw l-azzjoni tagħhom għandu eżistenza separata u distinta mill-obbligazzjoni li fil-kors tal-eżekuzzjoni tagħha jkun inħareġ dak iċ-ċekk, u l-atturi qed jitolbu l-ħlas għab-baži ta` dan it-titolu distint, din l-azzjoni mhix waħda għall-ħlas tal-kera *ut sic*, u allura l-preskrizzjoni sollevata mill-konvenuta Marianne Hamid Schembri mhix applikabbli.

Kwantu għall-eċċezzjoni l-oħra tagħha li hija mhix leġittima kuntradittriċi għat-talba tal-atturi, it-Tribunal irid iqis issa jekk il-fatt li l-konvenuta ħarġet dan iċ-ċekk, anke jekk fuq struzzjoni ta` żewgħa l-konvenut l-ieħor, fiż-żmien meta kienu għadhom jgħixu

⁶ Part II, citat fis-sentenza **Grech Sant vs Balani**, Prim'Awla, 05.10-2016, *supra*

⁷ Enfasi tat-Tribunal

⁸ Ibid.

⁹ Prim'Awla, 26.04-2001

flimkien u allura jikru flimkien il-fond kummerċjali f' San Pawl il-Baħar mingħand omm l-atturi, jorbothiex mal-obbligazzjoni tal-ħlas tiegħu anke jekk il-kirja kienet amministrata mill-konvenut l-ieħor Rami Hamid, kontumaċi f' dawn il-proċeduri.

Minkejja l-eżistenza distinta u separata tat-titolu tal-portatur, bħall-kambjala u ċ-ċekk, indipendenti mill-obbligazzjoni li fil-kors tagħha jkun inħoloq dak it-titolu, il-ġurisprudenza tagħna għamlet tagħha d-dottrina tal-**Vivante** dwar ir-rabta bejn dawn iż-żewġ obbligazzjonijiet meta t-titolu ma jkunx ġirat, bħal f' dan il-każ:

*'Chi firma una cambiale si trova in una posizione giuridica diversa secondo che si trova di fronte colui col quale ha trattato od un terzo estraneo a questo rapporto. Fra i due primi si applicano le regole sulla validità e sugli effetti del rapporto che li ha posti in contatto; fra di loro il titolo può essere un documento parziale di rapporti più complessi, per esempio, di vendita o di mutuo, e questi rapporti materiali possono ridurre e perfino escludere il credito cambiario.'*¹⁰

Il-konvenuta tgħid li l-konvenut żewgħa fl-2010 kien talabha toħroġ ċekk favur omm l-atturi biex bih iħallasha l-kera, u li wara li tatu dan iċ-ċekk, kien talabha tiġbed il-flus mill-kont għaliex qallha li lil omm l-atturi kien ser jgħaddihomlha b'kontanti. L-attur Paul Bellizzi jiċhad dan, u jgħid li iċ-ċekk kien mar jigbru hu mingħand il-konvenut Rami Hamid, mill-ħanut mikri, biex b'hekk jagħlaq kwistjoni li dwarha kien hemm anke proċeduri bejnu u ommu minħabba f'xi tiswijiet li l-inkwilin kien għamel fil-fond mikri, u li pretenda li kellhom jithallsu minn ommu. Qal li huwa ġabar dan iċ-ċekk u għaddieh lil ommu, li pero` ma sarrfitux, u meta sabitu wara ħafna żmien, talbitu jirrangà fuqu.

F'dan il-kwadru, il-konvenuta ċertament ma tistax tinheba wara li żewgħa kellu l-amministrazzjoni ta` din il-kirja. Hija ma ressqet ebda prova li din il-kirja kkontestatha għaliex ma kintx saret bil-kunsens tagħha, u lanqas ma ressqet provi li bejnha u bejn

¹⁰ **Vivante**, *Diritto Cambiario*, para. 138, citat fis-sentenza **Emanuel Mallia vs Francis Chetcuti**, Prim'Awla, 21.10-2016

zewgħa m'hemmx, jew fis-26 ta` Novembru 2010 ma kienx hemm, il-komunjoni tal-akkwisti. Aktar minn hekk, in kwantu ċ-ċekk huwa titolu fih innifsu, kienet hi li ħarġet dan id-dokument ta` kreditu favur l-awtriċi tal-atturi, u għalhekk għandha twieġeb hija wkoll, jekk mhux hija waħedha, għat-talba tal-atturi bażata fuq dak id-dokument ta` kreditu.

Fil-mertu, konsistentement mat-tagħlim tal-**Vivante**, billi dan iċ-ċekk baqa' f'idejn il-kreditur originali, dan it-Tribunal irid iqis id-difiża personali tal-paġament¹¹ li tat il-konvenuta Marianne Hamid Schembri, bażata fuq it-tagħrif li qalet li għandha mingħand zewgħa l-konvenut li dan kien ħallas l-istess ammont taċ-ċekk b'kontanti lil Rose Bellizzi. Dan it-tagħrif ikkonfermah il-konvenut innifsu fix-xieħda li ta quddiem dan it-Tribunal, u in sostenn tiegħu ppreżenta kopja tar-riċevuta li jgħid li rrilaxxalu l-attur Paul Bellizzi mal-konsenja taċ-ċekk.

Wara li qies ix-xieħda tal-partijiet, u d-dokumenti eżibiti, it-Tribunal mhux moralment konvint li l-konvenuti ħallsu b'kontanti l-ammont ta` €1,819.50ċ lill-awtriċi tal-atturi, Rose Bellizzi, u li għalhekk kienet ġiet saldata l-kera dovuta għas-sena 2010. It-Tribunal wasal għal din il-konklużjoni, fuq bilanċ ta` probabilitajiet, wara li qies li: (i) dan iċ-ċekk baqa' fil-pussess tal-kreditriċi Rose Bellizzi; (ii) ir-riċevuta li l-konvenut Rami Hamid ippreżenta bi prova ta` dan il-ħlas ma tirreferix għal dan iċ-ċekk, għaliex issemmi ċekk sussegwenti għalih, bin-numru ħamsa u għoxrin (25), għal ammont differenti ta` €1,855; (iii) dik ir-riċevuta hija datata 14 ta` Frar 2011, u ċioe` kważi tlett xhur wara li l-konvenuta ħarġet dan iċ-ċekk, u għalhekk ma jistax ikun li l-attur Paul Bellizzi kiteb din ir-riċevuta meta l-konvenut għaddhielu dan iċ-ċekk, kif insista l-istess konvenut; (iv) il-kitba tal-attur Paul Bellizzi hija differenti mill-kitba li biha saret din ir-riċevuta, u allura l-verżjoni mogħtija mill-istess attur li dik ir-riċevuta saret minn ommu, wara li huwa ġabar iċ-ċekk mingħand il-konvenut, tidher li għandha aktar mis-sewwa; (v) il-konvenut Rami Hamid ma ta ebda spjegazzjoni għalxiex, skond hu, għadda biex ħallas lil omm l-atturi b'kontanti, wara li kien għadda ċ-ċekk lill-attur Paul Bellizzi, u mingħajr ma talab li dak l-istess ċekk jiġi ritornat lilu.

¹¹ **Edgar Staines vs. Henry Trapani**, Kummerċ, 21.11-1940, XXX.iii.409

Mill-bqija, għalkemm l-atturi ma ressqux provi dwar il-jeddijiet ta` suċċessjoni tagħhom wara l-mewt ta` ommhom Rose Bellizzi, u li wirtuha huma biss, ugwalmet bejniethom, ma jidhirx li dawn il-jeddijiet jinsabu kontestati mill-konvenuti, filwaqt li jirriżulta pruvat li missier l-atturi kien diġa' mejjet.

Għaldaqstant, għar-raġunijiet premissi, dan it-Tribunal jaqta` u jiddeċiedi din il-kawża billi jiċċad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuta Marianne Hamid Schembri, u konsegwentement jilqa' t-talba attriċi, u jikkundanna lill-konvenuti flimkien iħallsu solidalment bejniethom lill-atturi s-somma ta` elf, tmien mija u dsatax-il Ewro, ħamsin ċenteżmu (€1,819.50ċ), bl-imghax u bl-ispejjeż kif mitluba fl-Avviz tat-Talba.

Avukat Phyllis Aquilina LL.M. (Lond.), LL.D.

ĠUDIKATUR